

Suomen Rauhanliiton (Kansainliittoyhdistys) r. y. toimintakertomus vuodelta 1939

Kuluneen ajan tapahtumat ovat järkyttävällä tavalla todistaneet, ettei rauhaa voida sotavarustusten tietä turvata. Ne ovat osoittaneet, miten turvattomia ovat kansat — jopa suuret kansat — kun kansainvälisessä politiikassa kielletään oikeuden ja moraalin normit.

Räikeän selvänä on silmiemme edessä se tosiasia, että maailma, joka on hylännyt oikeuden ja moraalin periaatteet politiikassa, on anarkian ja sodan vallassa, sodan joka kieltää ihmisyyden ja sivistyksen sekä sokeassa järjettömyydessä ja petytomaisuudessa tuhoaa miljoonia ihmishenkiä ja suunnattomia taloudellisia arvoja.

Ennen vuoden loppua oli Euroopassa tapahtunut maavieremä kansainvälisen oikeuden alalla kohdannut myöskin Suomea, jonka raskaiden kärsimysten tietä tuli kokea, että sotavarustukset eivät takaa rauhaa.

Rauha voi elää ja viihtyä vain oikeuden ja luottamuksellisen yhteistyön pohjalla, tämän rauhanliikkeen ikivanhan perustotuuden puolesta puhuvat viimeiset kauhistuttavat tapahtumat eittämättömän vakavaa ja selvää kieltään. Rauhanliikkeellä koko maailmassa — ja erikoisesti meidänkin maassamme — on velvoittava ja suuri tehtävä edessään: ryhtyä uudestaan rakentamaan

oikeuden ja yhteistyön kansainvälisiä perustuksia niin lujiksi, että sellaiset järkytykset kuin nykyinen sota eivät voi uusiutua. Rauhanliike ei voi tyytyä vähempään kuin sellaiseen maailmantilaan, missä sota, tuo ihmiskunnan häpeä ja rikos, ei enää ole mahdollinen. Ja luulisi todella, että jokainen ajatteleva ja vastuuntuntoinen ihminen, jokainen isä ja äiti joka toivoo lapsilleen parempaa osaa kuin elämän onnea kalvavaa ainaista turvattomuutta, jokainen nuori joka tahtoo omistautua elämän suurille rakentaville tehtäville, olisi nyt jo valmis liittymään rauhantyöhön, siihen koko maailman käsittävään aktiiviseen valistus- ja kasvatustyöhön, jonka tarkoituksena on valmentaa ihmisiä tunne- ja tietopuolisesti rauhan keinoin toteuttamaan kansojen veljeyttä, yhteisymmärrystä ja yhteistyötä.

Ainakin 90 % ihmiskunnasta tahtoo rauhaa ja kuitenkin elämme sodan merkeissä. Minkätähden? Sentähden, että rauhan turvaamiseksi on käytetty sodan keinoja sen sijaan, että näiden 90 % ihmisistä sekä valtiovallan ja yhteiskuntaelimien olisi pitänyt valmistaa rauhaa rauhan omilla keinoilla ja henkilökohtaisesti, aktiivisesti ja määrätietoisesti osallistua rauhan työhön.

»Rauhanasiaa harrastavien henkilöiden yhdysiteenä» haluaa Suomen Rauhanliitto edelleenkin päästä yhteyteen kaikkiin maamme rauhanystäviin, riippumatta heidän maailmankatsomuksestaan ja poliittisesta asennoitumisestaan, riippumatta siitäkin, pohjautuuko heidän rauhanvaikumuksensa uskonnolliseen, historialliseen, taloudelliseen, yleisinhimilliseen, biologiseen tai johonkin muuhun perustukseen.

Jäsenet.

Maassamme talven ja kevään aikana vallinneet poikkeukselliset olot ovat tuntuvasti häirinneet aatteellista yhdistystoimintaa. Useissa rauhan-yhdistyksissä ei vielä ole kokoonnuttu vuosikokousta pitämään. Sentähden on keskushallituksen saama kuva osastojen toiminnasta monessa suhteessa vaillinainen.

Vuoden 1939 aikana on jälleen useita henkilöitä liittynyt suoraan keskushallituksen kautta liiton jäseniksi, jotkut vuosijäseniksi, toiset kannattaviksi jäseniksi.

Liittoon on yhtynyt kaksi uutta paikallisosastoa: tammikuun 29 p. 1939 perustettu *Kotkan osasto* (puheenjohtaja hra *Anselm Kaste*, siht. rva *Bertta Montonen*) sekä *Suomen Esperantistien Rauhanyhdistys* (puheenj. konttoristi *Johannes Strandholm*, siht. hra *Volmar Sjöholm*, 56 jäsentä), joka on toiminut jo useita vuosia. Liitolla on nyt kaikkiaan 21 osastoa, joista kuitenkin jotkut eivät ole viime aikoina toimineet. Nämä osastot ovat, paitsi yllämainitut: Suomen Rauhanliiton Helsingin, Oulun, Viipurin ja Karkkilan osastot, Turun rauhanystävät, Savonlinnan rauhanyhdistys, Suomen Opettajain Rauhanliitto, Svenska Fredsvänner i Helsingfors, Fredsfacklan Pinjaisissa sekä seuraavat Pohjanmaan ruotsalaisen piirin osastot: Munsala fredsförening, Närpes fredsvänner, Sundom fredsförening ja Pörtom fredsförening. Tampereen, Mikkelin, Porin, Lahden, Terijoen ja Vaasan (ruots.) osastot eivät ole toimineet.

Aatteellisesti kannattavina jäseninä kuuluvat liittoon seuraavat (ruotsalaiset) raittiusjärjestöt:

Balder, Alli Tryggs minne, Frid, Ledfyren ja Ljusets seger.

Liiton koko jäsenmäärä on noin 1400.

Hallinto.

Liiton keskushallitukseen ovat kuuluneet: puheenjohtajana toht. *Felix Iversen*, varapuheenjohtajana kirjailija *Selma Anttila*, sihteerinä maist. *K. Nickul*, rahastonhoitajana osastonjohtaja *Åke v. Schoultz* ja muina jäseninä op. *Jose Fredenstjärna*, rva *Toini Iversen*, maist. *Anna Nevalainen*, professori *Emil Saraoja*, ja yliopp. *Deryck Sivèn*, varajäseninä rva *Karin Cannelin*, maist. *Elsa-Kirsti Kostainen* ja maist. *Gunnar Pensar*. Keskushallitus on kokoontunut 6 kertaa.

V. 1938 vuosikokouksen hyväksymien sääntöjen mukaan, jotka seuraava vuosikokous jälleen peruutti rekisteröimistä kohdanneiden vaikeuksien johdosta, toimi liiton neuvottelevana elimenä valtuuskunta johon kuuluivat prof. *Arvi Grotenfelt*, op. *Arvi Hautamäki*, joht. *Yrjö Kallinen*, prof. *Rolf Lagerborg*, koulunjoht. *Greta Langenskjöld*, prof. *Väinö Lassila*, tark. *Miina Sillanpää*, teol. toht. *S. Sirenius*, prof. *Väinö Voionmaa* ja reht. *Laurin Zilliacus*. Valtuuskunta on kokoontunut yhden kerran.

Liiton tilintarkastajina ovat toimineet prof. *E. J. Nyström* ja lääninkirjaaja *Hymmi Nyssönen*, varalla rva *Hilja Lalin* ja maist. rva *Selma Arppe-Rikberg*.

Edustus.

Suomen Rauhanliitto kuuluu edelleen seuraaviin kansainvälisiin rauhanjärjestöihin: *Kansain-*

liittouniooniin (Union Internationale des Associations pour la Société des Nations), *Kansainväliseen Rauhantoimistoon* (jonka Kansainvälisessä Rauhanneuvostossa liittoa edustaa toht. *Felix Iversen*) ja *Kansainväliseen Rauhantaisteluun* (International Peace Campaign) kotimaassa toimivan Rauhantyön Yhteisjärjestön välityksellä (jossa liiton edustajana on toht. *F. Iversen*, varalla os. joht. *Åke von Schoultz*). Mihinkään näiden järjestöjen kansainvälisiin kongresseihin ei S. Rauhanliitto ole voinut osallistua varojen puutteesta. Kansainliittounionin eroavalle pääsihteerille, prof. *Th. Ruyssenille*, on liitto osoittanut kiitoksen hänen työstään rauhan ja liittomme hyväksi.

Suomen Rauhanliitto kuuluu edelleen *Pohjoismaiden Rauhanliittoon*, jonka kongressissa Arvikkassa, Ruotsissa elok. 11—12 p. sitä edustivat neiti *Christina v. Gerich*, rva *Toini Iversen* sekä herrat *Felix Iversen*, *Väinö Saarnio*, *Åke v. Schoultz*, *Deryck Sivén* ja *Johannes Strandholm*. Puhujina esiintyivät hrat *Iversen* ja *v. Schoultz*. Pohjoismaiseen neuvostoon valittiin liiton edustajiksi toht. *Iversen* ja maist. *Anna Nevalainen*, pohjoismaiseen rauhansihteeristöön os.-joht. *von Schoultz* ja pohjoismaiseen nuorisojärjestöön yliopp. *Christina v. Gerich* ja *Deryck Sivén*.

Vuosikokous.

Suomen Rauhanliiton *vuosikokous* pidettiin elok. 9 p. klo 11 Turussa, Turun suomalaisen työväenopiston suojissa. Saapuvilla oli 23 edustajaa 9 paikallisosastosta ja keskushallituksesta; jotkut yhdistykset ja jäsenet olivat lähettäneet kokoukselle tervehdyksensä. Kokouksen puheen-

johtajana toimi liiton puheenjohtaja, toht. *Felix Iversen* ja sihteerinä yliopp. *Toivo Rytsälä*. Kokouksessa päätettiin m.m. palata vanhoihin, v. 1933 hyväksytyihin ja rekisteröityihin sääntöihin. Alustuksista mainittakoon yliopp. *Toivo Mutikaisen* alustus liiton julkaisutoiminnasta ja osastonjoht. *Å. von Schoultzin* ja yliopp. *D. Sivénin* alustus rauhantyön mahdollisuuksista. Vuosikokouksessa hyväksyttiin julkilausuma, jonka useat lehdet julkaisivat selostaessaan vuosikokousta.

Valistustyö ja julkaisutoiminta.

Paitsi sitä valistustyötä, mitä osastot ovat suorittaneet kokouksissaan ja järjestämässään yleisötilaisuuksissa sekä levittämällä rauhanlehtiä ja rauhankirjallisuutta, mainittakoon keskushallituksen järjestämät *opinto-ohjaajakurssit* Viipurissa tammik. 4—7 p. ja Turussa elok. 7—8 p. Molemmille kurseille oli saapunut osanottajia myös toisilta paikkakunnilta ja kurssit, jotka käsitteivät sekä periaatteellisia että kansainliittokysymyksiä, olivat niin asialliselta kuin muodolliseltakin kannalta katsoen hyvin onnistuneita. Kummankin kurssin yhteydessä oli järjestetty yleisölle esitelmätilaisuuksia, jotka saivat osakseen ansaittua arvonantoa.

Liiton *vuosijuhla* pidettiin Turussa elok. 6 p.

Valistustyöhön on edelleen laskettava se arvokas yleisötilaisuus, jonka liitto järjesti marrask. 24 p., Suomen oikeuden esitaistelijan ja rauhanraatteen kannattajan, senaattori *Leo Mechelinin* 100-vuotismuistoksi. Valitettavasti ajankohta sattui juuri Suomen ja Neuvostoliiton välisen sodan aatoksi, mutta juhlaan oli kuitenkin saapunut

suhteellisen lukuisa ja edustava yleisö. Puhujina esiintyivät professori *Arvi Grotenfelt* ja yliopp. *Deryck Sivén*. Aamulla oli kunniakäynnillä Leo Mechelinin haudalla käynyt liiton edustajisto, jonka puolesta toht. *Felix Iversen* laski seppeleen.

Suomen Opettajain Rauhanliiton toimesta lähetettiin Suomen Yleisradion suosiollisella välityksellä Hyväntahdonpäivänä, toukokuun 18 p., tavannumukaiset hyväntahdon ohjelmat sisältäen Wales'in lasten tervehdysten, kaksi lyhyttä puhetta ja lauluesityksiä.

Suomen Rauhanliitto on sanomalehdistössä julkaissut kolme julkilausumaa ajan kysymyksistä: uuden vuoden aikana: *Rauha, aikamme tunnus*, keväällä: *Passiivinen vastarinta puolustuskeinona* sekä vuosikokouksen julkilausuma, joissa kaikissa tarkastetaan maamme ja kansainvälistä tilannetta rauhanvakaumuksen kannalta.

Suomen Rauhanliiton äänenkannattaja *Rauhaa kohti* on ilmestynyt entiseen tapaan kahdesti kuukaudessa (vuosikerta 216 s.), paitsi sen viimeiset numerot, n:o 22—24, jotka sodan puhkeamisen vuoksi ilmestyivät vasta v. 1940 nelisivuisena lehtenä sisällysluetteloinen. Lehteä on lähetetty osaksi lahja-, osaksi vaihtokappaleena n. 100 eri lehdelle ja järjestölle. Päätoimittajana on toht. *Felix Iversen*. Painos on ollut keskimäärin 1600 kpl. — Ruotsinkielinen rauhanlehti *Frid på jorden*, päätoimittajana kirkkoherra *Edvin Stenwall*, Närpiö, on saanut liitolta pienen avustuksen. — Pohjoismaiset rauhanlehdet, Ruotsin *Freden*, Tanskan *Fredsbladet* ja Norjan *Verden venter* on säännöllisesti lähetetty liiton ja osastojen toimihenkilöille.

Liiton *kirjasarjassa* on ilmestynyt n:o 14: Hyvän tahdon päivä 1939, 16 siv., hinta 1 mk.

Lisättäköön lopuksi, että useat liiton toimihenkilöt kuluneenakin vuonna ovat toisissa rauhanjärjestöissä sekä uskonnollisissa, valistus-, raitius- y.m. kokouksissa ja lehdissä kotimaassa ja ulkomailla esittäneet rauhanliikkeen yleisiä periaatteita.

Muuta toimintaa.

Pohjoismaisen Rauhankongressin päätöksen mukaisesti ovat kaikki neljä Pohjoismaiden Rauhanliittoon kuuluvaa rauhanjärjestöä samana päivänä, marraskuun 17 p., kääntyneet kukin oman hallituksensa puoleen yhteisellä ehdotuksella pysyvän Pohjoismaisen yhteissihteeristön perustamiseksi pohjoismaiden hallitusten yhteistehtävien seuraamiseksi ja kehittämiseksi. Kirjelmään oli liitetty eräs Tanskan Rauhan- ja Kansainliittoyhdistyksen puheenjohtajan, oikeusneuvos *Jesper Simonsenin* laatima asiaa koskeva esitys, joka oli saanut osakseen kongressin yksimielisen hyväksymisen. Samalla kehoitettiin n. 100 yhtymää, harrastuspiiriä ja liikettä tukemaan tätä aloitetta. Vaikkakin olosuhteet pian muuttivat epäsuotuisiksi, ei ajatus sellaisenaan ole menettänyt arvoansa, vaan tulee varmaankin toteutetuksi, kun Pohjola jälleen voi vapaana jatkaa yhteistyötänsä.

Suomen Rauhanliiton alotteesta kääntyi Pohjoismaiden Rauhanliiton puheenjohtaja viimeksi mainitun liiton nimessä Tukholmaan lokak. 18 p. kokoontuneiden Pohjoismaiden valtiopäämiesten puoleen pyytäen heitä yhteisesiintymisessään korostamaan myös maailmanrauhan ja oikeustilan periaatteita.

Kansainvälisen Naisten Rauhan ja Vapauden Liiton ja Sovinnonliiton alotteesta v. 1938 perustetussa Pakolaishuoltokomiteassa, joka kuluneen vuoden aikana on toiminut maahamme Keski-Euroopasta paenneiden avustamiseksi, ovat useat Suomen Rauhanliiton keskushallituksen sekä pääkaupunkiosastojen toimihenkilöt tehneet uhrautuvaa työtä.

Useita alotteita, joihin keskushallitus oli ryhtynyt, m.m. julkaisutoiminnan alalla, keskeytyi yleismaailmallisen tilan kärjistyessä ja sodan kohdatessa omaa maatamme. Lakipohjainen, vapaa oikeustila on rauhantyön perustuksia ja kun »aseiden puhuessa lait vaikenevat», vaikeutuvat luonnollisesti myös rauhantyön mahdollisuudet. Kun Suomen Rauhanliitolla, jonka jäsenillä on puolustukseen nähden täysi ajatusvapaus, ei ole mitään yhteistä ohjelmaa sotaa varten, jäi yksityisten jäsenten omaksi tehtäväksi sovittaa kukin omien edellytystensä mukaan rauhanvaikauksestaan sodan luomiin poikkeusoloihin. Eri-laisilla myönteisillä, joskus kielteisilläkin tavoilla he ovat tämän tehneet kunnan ihmisinä, rauhanystävinä ja kansalaisina. Vain esimerkkinä mainittakoon, että toht. F. Iversen vuoden lopussa lähti Tanskan Rauhan- ja Kansainliittoyhdistyksen järjestämälle esitelmämatkalle Tanskaan jossa hän kahden ja puolen kuukauden aikana piti 82 Suomi-kokousta, puhuen n. 30,000 kuulijalle ja keräten yli 500,000 mk Suomen hätäkärsiville samalla tukien rauhantyötä.

Taloudellinen asema.

Suomen Rauhanliitto on kuluneena vuotena edelleen saanut toimintaansa varten valtionavus-

tusta 25,000 mk. Mutta toiminta on kasvanut niin laajaksi, että tämä summa ynnä yksityisiltä jäseniltä vastaanotetut lahjat, 5.863 mk, ja muut tulot eivät ole riittäneet menojen peittämiseen, huolimatta siitä, että toimistoapulainen on ollut ainoa palkansaaja, saaden vain 2.680 mk. Niin on liiton omaisuus vuoden aikana vähentynyt 6,379:65 mk:lla.

Tulopuolella on merkittävä jäsenmaksut, 2.580 mk ja julkaisutoiminnasta johtuneet tulot 18.893:75, (josta Rauhaa kohti tuotti 18.131:75 ja kirjallisuuden myynti 762:—) sekä korkotulot 2.137:80. Menoista, jotka nousevat 60.854:20, on suurin 34.333:55, johtuen painatuskustannuksista (ennen kaikkea Rauhaa kohti lehden painatuksesta 31.947:—) ja lähinnä suurin, 8.523 mk, matka-avustuksista liiton kokouksiin ja kursseihin kotimaassa ja Ruotsissa. Muista menoista mainittakoon vielä jäsenverot 762:50, valistustilaisuuksien järjestämiskulut 2.978:50, postimenot 2.200:45 ja toimistomenot ja vuokrat 7.182:—. Vuoden lopussa oli Uno Wegeliuksen rahastossa 11.044:50, Maikki Fribergin rahastossa 2.740:60 ja Leo Mechelinin rahastossa 16.821:40. Nämä määrättyjä tarkoituksia varten kootut rahastot sekä irtaimisto mukaanlaskettuina oli liiton omaisuus vuoden lopussa 58.139:55 mk.

Paikallisosastojen toiminta.

Paikallisosastojen toiminnasta esitettäköön niiden vuosikertomusten mukaan seuraavaa:

Helsingin osasto (puh.joht. hra *Pekka Luoto*, siht. maist. *K. Nickul*, 83 jäs.) on pitänyt 8. joulukuun kokousta ja 8 jäsenkokousta, joissa ovat puhujina esiintyneet yliopp. *Chistina v. Ge-*

rich, toht. *Felix Iversen*, saarnaaja *Oskari Jalpio*, rva *Alma Leväaho*, yliopp. *Toivo Mutikainen*, arkkitehti *Armas Rankka* ja prof. *A. M. Tallgren*. Kokouksissa on aina ollut keskustelua alustusten johdosta sekä taiteellista ohjelmaa. Yksi kokous oli nuorisokokous ja perustettiin siinä nuorisokerho, jonka johtajaksi tuli nti *Airi Rantanen*. Osaston vuosijuhlassa puhuivat kirjailija *Selma Anttila* ja toht. *F. Iversen*. Osastossa on toiminut ompeluseura, joka tehokkaasti on tukenut sen taloutta. Osasto on tehnyt vierailuretken Työväen Akatemiaan Kauniaisiin sekä kävelyretken. Liiton vuosikokouksessa edustivat osastoa rva *Hilja Lalin*, nti *Aino Honkaluoto* ja hra *Väinö Peltonen*.

Svenska Fredsvänner i Helsingfors (puh.joht. isänn. *Carl Wilén*, siht. osastonjoht. *Åke von Schoultz*, 117 jäs.) on pitänyt 4 johtokunnan kokousta ja 7 jäsenkokousta, joista 6 »Rauhankodissaan» ja yksi, sodan aikana, yksityisessä kodissa. Puhujina ovat esiintyneet rva *Karin Cannelin*, toht. *F. Iversen*, hra *Osv. Johansson*, nti *Lola Schofloch*, os-joht. *Å. v. Schoultz* ja yliopp. *D. Sivén*. Tilaisuuksissa on ollut keskustelua. Vuosijuhlassa, joka oli omistettu pakolaisyölle, puhuivat rehtori *Laurin Zilliacus*, toht. *F. Iversen* ja os.-joht. *Å. v. Schoultz*. Osaston yhteydessä on toiminut nuorisokerho, joka on ollut vilkkaassa vuorovaikutuksessa pohjoismaisen rauhannuorison ja Kansainvälisen Ystävyysliiton kanssa. Osaston edustajina liiton vuosikokouksessa olivat puheenj. ja hra *Osv. Johansson*.

Suomen Opettajain Rauhanliitto (puheenjoht. maist. *Tor Therman*, siht. reht. *Anni Oksanen*, 103 jäs.) on osallistunut Hyväntahdon päivän ra-

dio-ohjelman järjestämiseen ja Hyväntahdon päivän kirjasen levittämiseen. Liiton vuosikokouksessa olivat edustajina läsnä op. *Anny Bertula*, prof. *Arvi Grotenfelt*, rva *Martta Muurala* ja op. *Antti Rasku*.

Fredsacklan (Rauhansoihtu) (puh.joht. ja siht. op. *Jose Fredenstjärna*, 22 jäs.) Pinjaisissa on pitänyt 9 johtokunnan- ja jäsenkokousta sekä 3 yleisötilaisuutta, joissa ovat puhuneet prof. *Gunnar Landtman*, maist. *Gunnar Pensar* ja tohtori *Karin Spooft*. Yhdistys on toiminut rauhankirjallisuuden levittämiseksi ja julkaissut omaa lehteä, joka on luettu jäsenkokouksissa. Varoja on kerätty m.m. myymällä käsitöitä; reserviläisten perheitä on avustettu. Yhdistys on vastaanottanut 500 mk eversti *Georg Fraser*'in kuolinpesältä. Op. *Rachel Eklöf* edusti yhdistystä liiton vuosikokouksessa.

Karkkilan osasto (puheenj. kauppias *Artturi Aro*, siht. hra *Severi Raunio*, 20 jäs.) on pitänyt 3 jäsenkokousta sekä yhden yleisötilaisuuden, Hyväntahdon päivänä, jolloin puhujana esiintyi kirjailija *Selma Anttila*. Liiton vuosikokouksessa edusti osastoa sen puheenjohtaja.

Pörtom Fredsförening (puheenj. op. *Anders Sten*, siht. hra *Johannes Haga*, 85 jäs.) on paitsi vuosikokouksensa pitänyt yhden yleisötilaisuuden. Ompeluseura on toiminut.

Felix Iversen.